

ENQUESTA QUALITAT DEL PAISATGE FRONTERER

Centre de Recerca Sociològica

(Octubre 2015)

ÍNDEX

Introducció	3
Marc teòric	4
Informe	6
Conclusions	26

Introducció

A proposta del Ministeri de Medi ambient i Sostenibilitat es pretén conèixer la percepció que tenen totes aquelles persones del nostre paisatge fronterer que per una raó o una altra creuen o han creuat tan la frontera hispano-andorrana com franco-andorrana. Aquests individus poden viure al voltant d'aquestes zones, transitar per elles de manera habitual o haver passat de manera més puntual per motius turístics o de visita.

Degut a la poca informació i la falta d'estudis relacionats amb la percepció paisatgística de les nostres fronteres, hem vist pertinent recopilar una sèrie d'ítems i indicadors per tal d'obtenir una primera fotografia d'aquest fenomen, i d'ara en endavant poder estudiar i analitzar possibles canvis i/o evolucions en l'opinió de la població estudiada.

La present enquesta es va dur a terme a través d'un formulari per internet. L'enquesta anava dirigida principalment als turistes i persones no residents al país. Una vegada acabada la fase de recollida de dades no es va poder assolir un nombre mínim d'enquestes per poder obtenir uns resultats representatius probabilísticament, ja que en total van resultar 154 enquestes vàlides de les 230 que es van obtenir. Aquesta depuració es va realitzar degut a que moltes de les enquestes no havien estat finalitzades, de manera que només es donava resposta a les primeres preguntes del qüestionari i que, per tant no es van prendre com a vàlides.

Objectiu principal:

- Conèixer si la percepció del canvi de país es dóna en funció del perfil de la persona (resident, fronterer i turista)

Objectius específics:

- Conèixer la percepció de continuïtat o discontinuïtat paisatgística a les dues bandes frontereres (franco-andorrana, i hispano-andorrana)
- Quins elements afavoreixen aquesta continuïtat o discontinuïtat
- La percepció de l'accés al país
- Existència d'elements característics (positius o negatius) de la zona fronterera, banda francesa i espanyola
- Conèixer quins són els elements amb els que es vinculen una qualitat paisatgística
- Saber si hi ha elements de reconeixement identitari o representatius fronterers i per tant, propis de la zona d'estudi, o bé elements propis de cada territori.
- Conèixer el grau de satisfacció paisatgística (Expressió del grau d'acomentament o descontentament de la població que viu en un determinat àmbit territorial amb el seu paisatge, provocat per diversos factors), si es dóna un acomentament a nivell de l'estètica paisatgística, contaminació acústica i lumínica, publicitat.

És també necessari definir els límits de les zones frontereres susceptibles de ser estudiades.

Aquí acotarem la zona fronterera a la franja del territori íntimament associada a la noció lineal de la frontera. En la zona hispano-andorrana des de la parròquia de Sant Julià fins la comarca de l'Alt Urgell. En la banda franco-andorrana, la zona fronterera contempla el Pas de la Casa i el departament de l'Arieja.

Marc teòric

Estudiar la percepció de la **qualitat del paisatge transfronterer** implica conèixer una sèrie d'informació respecte a les definicions i què entenem per cada concepte.

La percepció del paisatge, o de la qualitat d'aquest, és l'apreciació visual d'un territori. Per tant es parteix de la percepció que té un individu, i doncs, la concepció que té aquest de la realitat és totalment subjectiva.

La paraula **paisatge** adopta una multitud de significats, atès que és un concepte polifacètic, i que en funció de la matèria a través la qual s'estudia adopta una definició o altra. En aquest cas tindrem en compte la terminologia proporcionada pel diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, combinada amb l'estudi del paisatge a nivell social. D'aquesta manera, en el diccionari es defineix el paisatge com "aspecte, vista d'un paratge natural", aquest gira doncs entorn del punt de vista de l'individu. Passem ara a veure la definició donada pel Conveni Europeu de Paisatge: on aquest designa "una part del territori tal com la percep la població, el caràcter de la qual resulta de l'acció dels factors naturals i/o humans i de les relacions que s'estableixen entre ells". Des d'una vessant més sociològica s'entén el paisatge com una construcció social derivada d'una representació social, i que per tant no és una realitat objectiva. La mirada i la subjectivitat lligada a aquesta mirada donen lloc a la noció de paisatge.

El paisatge en l'àmbit geogràfic, introduït per A. Hommeyerem (Landschaft) es percep com el conjunt de "formes" que caracteritzen un sector determinat de la superfície terrestre. A partir d'aquest concepte, que considera purament les formes, lo que es distingeix és l'heterogeneïtat de l'homogeneïtat, de manera que es poden analitzar els elements en funció de la seva forma i magnitud, i així obtenir una classificació dels paisatges: morfològics, de vegetació, agraris...¹

La **qualitat del paisatge** s'entén com el conjunt de les característiques visuals i emocionals que qualifiquen la bellesa del paisatge, i que alhora contribueixen a la plasmació de les aspiracions de la col·lectivitat pel que fa a les característiques paisatgístiques d'un entorn. Altrament dit, són les preferències de la població respecte al paisatge amb el qual s'està en contacte, ja sigui preservant-lo o al contrari intervenint-lo mitjançant elements com per exemple l'ordre del paisatge, si aquest és harmònic i endreçat, tranquil, etc.

Tanmateix aquesta qualitat paisatgística pot no ser valorada de la mateixa manera en funció de l'entorn. En una zona fronterera, la percepció de la qualitat del paisatge pot ser molt diferent a banda i banda de la frontera, i per tant es pot donar una dissonància entre espais. Si bé, la cooperació fronterera adoptarà aquí un rol d'elevada importància. La **cooperació fronterera** fa referència a la col·laboració i el conjunt d'iniciatives preses per part d'un o més Estats implicats per tal d'assentar les bases del desenvolupament d'aquella zona implicada.

Avui en dia quan es parla de **frontera** es fa doncs referència a la línia convencional que marca el límit d'un territori. Les fronteres poden ser delimitades de forma física (murs), però habitualment el límit és intangible, i es fa mitjançant l'acord dels Estats implicats. El concepte de frontera utilitzat tradicionalment aborda un sol espai concret referent a una espècie de barrera, molt lligat als processos de militarització, burocratització, centralització i legitimació dels Estats nacionals. Tanmateix, les fronteres actuals tenen la finalitat de delimitar espais d'interacció i intercanvi. Fins al segle XVIII les fronteres es concebien com espais de contacte i

¹ Manual de Ciencia del Paisaje, Teoría, métodos y aplicaciones.

zones de pas. Però amb la vinguda dels Estats Nació moderns es començà a establir les fronteres com a línies. No obstant, les regions transfrontereres amb aquestes fronteres territorials no es redueixen a una zona i línia de pas, sinó que prenen més extensió territorial, i es tornen a estudiar en terme d'espais de frontera.

En aquesta zona es pot donar a més, una **continuitat paisatgística** o bé una **discontinuitat territorial**. En el primer cas, la linealitat paisatgística resulta de l'absència d'alteració en els elements naturals o antròpics constituents d'aquell paisatge. En canvi la discontinuitat territorial es compleix amb la presència de canvis radicals en la vegetació, l'estil urbanístic, el relleu, la muntanya, l'estètica paisatgística, ect. Altrament dit es trenca amb la coherència del paisatge. Aquesta fragmentació paisatgística succeeix principalment en espais i territoris delimitats per elements tangibles com ara el relleu físic: muntanya, rius, llacs, però també per elements fruits de l'activitat humana com són els murs. Així doncs una frontera que separa i tanca l'accés tendirà a reproduir aquesta discontinuitat, a diferència d'una obertura i posada en relació d'un espai que donarà lloc a un pas i un moviment fronterer.

Així mateix, en aquest estudi la percepció del paisatge fronterer estarà estretament vinculat a la percepció que tingui l'individu de la frontera, i de la consciència d'existència d'aquesta.

Informe

Entre les persones enquestades un 69'5% resideixen a Andorra, aquestes es reparteixen en la totalitat de parròquies, sent Escaldes la més representada en un 25% i la que menys Canillo (5%). Un quart de la mostra resideix a Espanya, principalment a la comarca de Barcelona en un 56% dels casos, i gaire bé un 3% resideix a França.

1. País de residència

	Freqüències	Percentatges
Total	154	100
Andorra	107	69,5
Espanya	39	25,3
França	4	2,6
Altres	4	2,6

	Freqüències	Percentatges
Total	4	100
Estats-Units	1	25,0
Alemanya	1	25,0
Regne Unit	1	25,0
Xile	1	25,0

2. Parròquia de residència

	Freqüències	Percentatges
Total	107	100
Canillo	5	4,7
Encamp	20	18,7
Ordino	10	9,3
La Massana	15	14,0
Andorra la Vella	18	16,8
Sant Julià de Lòria	12	11,2
Escaldes-Engordany	27	25,2

3. Comarca de residència

	Freqüències	Percentatges
Total	39	100
Àvila	1	2,6
Balears	1	2,6
Barcelona	22	56,4
Girona	4	10,3
Lleida	5	12,8
Tarragona	3	7,7
Valencia	1	2,6
No contesta	2	5,1

3.1 Departament de residència

	Freqüències	Percentatges
Total	4	100
9 Ariège (Midi-Pyrénées)	1	25,0
31 Haute Garonne (Midi-Pyrénées)	2	50,0
66 Pyrénées Orientales (Languedoc-Roussillon)	1	25,0

Freqüència de pas a les dues zones frontereres:

Pel que fa a les freqüències de pas per la frontera franco-andorrana en l'últim any es destaca que gairebé un terç dels enquestats declara haver-la travessat menys de 5 vegades, un 22% l'ha travessada entre 10 i 5 vegades l'any. Tant sols un 4% ho fa de manera quotidiana. I un 14% declara no haver-la travessat mai. La diferència entre residents i no residents es reflecteix en la freqüència de pas, a més freqüència el perfil és de resident. I aquells que diuen que mai l'han travessat coincideix en el perfil de turista que ve del país espanyol. Els motius que expliquen aquest desplaçament són essencialment el oci i el turisme en un 68% dels casos, seguit de la visita de família i amics (37%).

4. Podria indicar quants cops ha travessat la frontera **franco-andorrana** en l'últim any?

	Freqüències	Percentatges
Total	154	100
Cada dia o gaire bé cada dia	6	3,9
Setmanalment	8	5,2
Entre una i 3 vegades al mes	27	17,5
Entre 10 i 5 vegades a l'any	34	22,1
Menys de 5 vegades a l'any	50	32,5
Cap vegada en el darrer any	6	3,9
Era el primer cop	1	0,6
Mai	22	14,3

	Total	Resident	No resident
Freqüències % Verticals			
Total	154	107	47
Cada dia o gaire bé cada dia	6 3,9	4 3,7	2 4,3
Setmanalment	8 5,2	7 6,5	1 2,1
Entre una i 3 vegades al mes	27 17,5	22 20,6	5 10,6
Entre 10 i 5 vegades a l'any	34 22,1	26 24,3	8 17,0
Menys de 5 vegades a l'any	50 32,5	38 35,5	12 25,5
Cap vegada en el darrer any	6 3,9	6 5,6	0 0,0

Era el primer cop	1 0,6	0 0,0	1 2,1
Mai	22 14,3	4 3,7	18 38,3

5. Per quin motiu ha creuat la frontera franco-andorrana?

Residents

	Freqüències	Percentatges
Total	97	100
Feina	27	27,8
Compres	15	15,5
Oci / turisme	66	68,0
Esport	11	11,3
Visitar família / amics	36	37,1
Altres	11	11,3

	Freqüències	Percentatges
Total	11	100
Visites mèdiques	3	27,3
Estudis	6	54,5
Segona residència	1	9,1
No contesta	1	9,1

No residents

	Freqüències	Percentatges
Total	29	100
Feina	8	27,6
Compres	5	17,2
Oci / turisme	19	65,5
Esport	5	17,2
Visitar família / amics	7	24,1
Desconnectar	1	3,4
Esquiar	5	17,2
De pas	1	3,4

En quant als desplaçaments per la frontera hispano-andorrana es destaca una major freqüència de pas respecte a la frontera del Pas de la Casa. I és que una mica més d'un terç dels enquestats (38%) declara travessar aquesta frontera entre una i tres vegades al mes, i un 13% de manera setmanal. En aquest cas tant sols un 4% declara no haver-la travessat mai. En quant a les raons de la mobilitat són les mateixes que s'expliquen a l'apartat anterior. L'oci i el turisme expliquen en un 71% dels casos el desplaçament entre els residents, seguit d'un 63% que visita la família. En el cas dels no residents s'observa la mateixa tendència, 66% i 32% respectivament.

6. I ara podria indicar quants cops ha travessat la frontera hispano-andorrana en l'últim any?

	Freqüències	Percentatges
Total	154	100
Cada dia o gaire bé cada dia	5	3,2

Setmanalment	20	13,0
Entre una i 3 vegades al mes	58	37,7
Entre 10 i 5 vegades a l'any	41	26,6
Menys de 5 vegades a l'any	24	15,6
Cap vegada en el darrer any	0	0,0
Era el primer cop	0	0,0
Mai	6	3,9

7. Per quin motiu ha creuat la frontera hispano-andorrana en l'últim any?

Residents N:107

	Freqüències	Percentatges
Total	107	100
Feina	34	31,8
Compres	31	29,0
Oci / turisme	76	71,0
Esport	24	22,4
Visitar família / amics	67	62,6
Altres	9	8,4

No residents N:41

	Freqüències	Percentatges
Total	41	100
Feina	17	41,5
Compres	13	31,7
Oci / turisme	27	65,9
Esport	10	24,4
Visitar família / amics	13	31,7
Desconnectar	5	12,2
Esquiar	4	9,8
De pas	1	2,4

	Total	Espanya	França	Altres
Freqüències % Verticals				
	41	35	3	3
		-	-	-
Feina	17	16	0	1
	41,5	45,7	0,0	33,3
Compres	13	12	1	0
	31,7	34,3	33,3	0,0
Oci / turisme	27	24	2	1
	65,9	68,6	66,7	33,3
Esport	10	10	0	0
	24,4	28,6	0,0	0,0
Visitar família / amics	13	9	2	2
	31,7	25,7	66,7	66,7

Desconnectar	5 12,2	5 14,3	0 0,0	0 0,0
Esquiar	4 9,8	4 11,4	0 0,0	0 0,0
De pas	1 2,4	1 2,9	0 0,0	0 0,0

Percepció de la zona fronterera

Quan es demana sobre el que s'interpreta per zona fronterera, un 43% dels enquestats fan referència al pas estrictament fronterer, mentre que un 45% ho associa a l'àrea que s'estén uns kilòmetres més enllà del pas duaner. Un 12% ho atribueix a la zona interurbana entre dos nuclis a banda i banda de la frontera.

En una ampla majoria, el canvi de país es reconeix mitjançant elements antròpics com ara les infraestructures, la urbanització i l'arquitectura. En un 30% dels casos són les roques i el relleu qui permeten fer la diferència de país.

8. Quan es parla de la zona fronterera en què pensa?

	Freqüències	Percentatges
Total	154	100
La frontera, el pas estrictament duaner i/o fronterer	66	42,9
Àrea que s'estén uns kilòmetres més enllà del pas duaner	69	44,8
Zona interurbana, entre dos nuclis a banda i banda de la frontera	19	12,3

	Total				
Freqüències		Andorra	Espanya	França	Altres
% Verticals					
Total	154	107	39	4	4
		-	-	-	-
La frontera, el pas estrictament duaner i/o fronterer	66 42,9	49 45,8	14 35,9	1 25,0	2 50,0
Àrea que s'estén uns kilòmetres més enllà del pas duaner	69 44,8	46 43,0	21 53,8	2 50,0	0 0,0
Zona interurbana, entre dos nuclis a banda i banda de la frontera	19 12,3	12 11,2	4 10,3	1 25,0	2 50,0
No contesta	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0

9. Quins elements us permeten reconèixer el canvi de país, deixant de banda el pas fronterer? (Multiresposta)

	Freqüències	Percentatges
Total	154	100
Infraestructures, urbanització, arquitectura	110	71,4
Relleu, roques, clima, aigua	46	29,9

Vegetació i fauna	13	8,4
Altres	14	9,1
No es percep el canvi de país	27	17,5

	Total				
Freqüències % Verticals		Andorra	Espanya	França	Altres
Total	154	107	39	4	4
		-	-	-	-
Infraestructures, urbanització, arquitectura	110 71,4	78 72,9	26 66,7	4 100,0	2 50,0
Relleu, roques, clima, aigua	46 29,9	33 30,8	12 30,8	1 25,0	0 0,0
Vegetació i fauna	13 8,4	11 10,3	2 5,1	0 0,0	0 0,0
Altres	14 9,1	9 8,4	4 10,3	1 25,0	0 0,0
No es percep el canvi de país	27 17,5	15 14,0	9 23,1	1 25,0	2 50,0

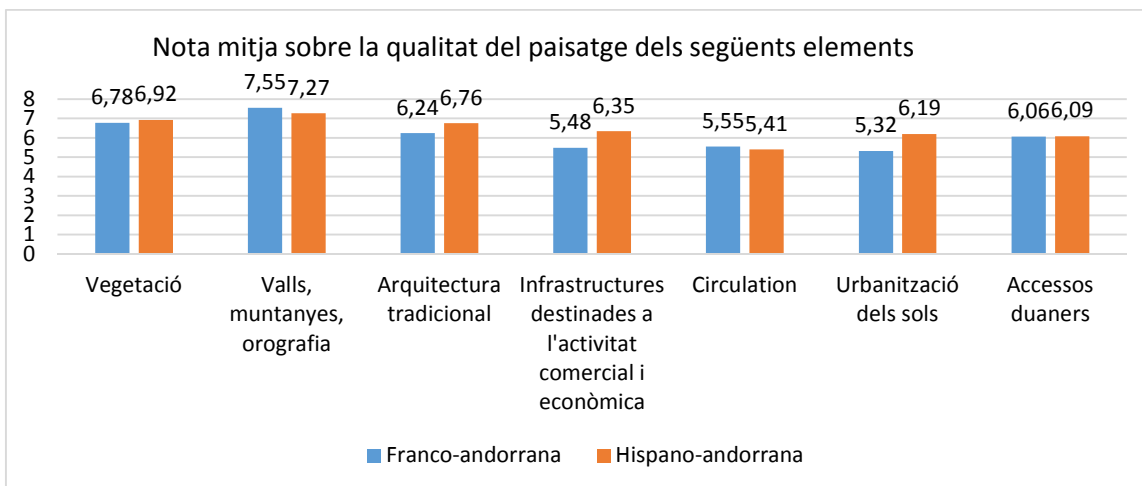
Altres

	Freqüències	Percentatges
Total	14	100
Carretera	4	28,6
Panells i senyals	10	71,4
Banderes	2	14,3
Altres	3	21,4

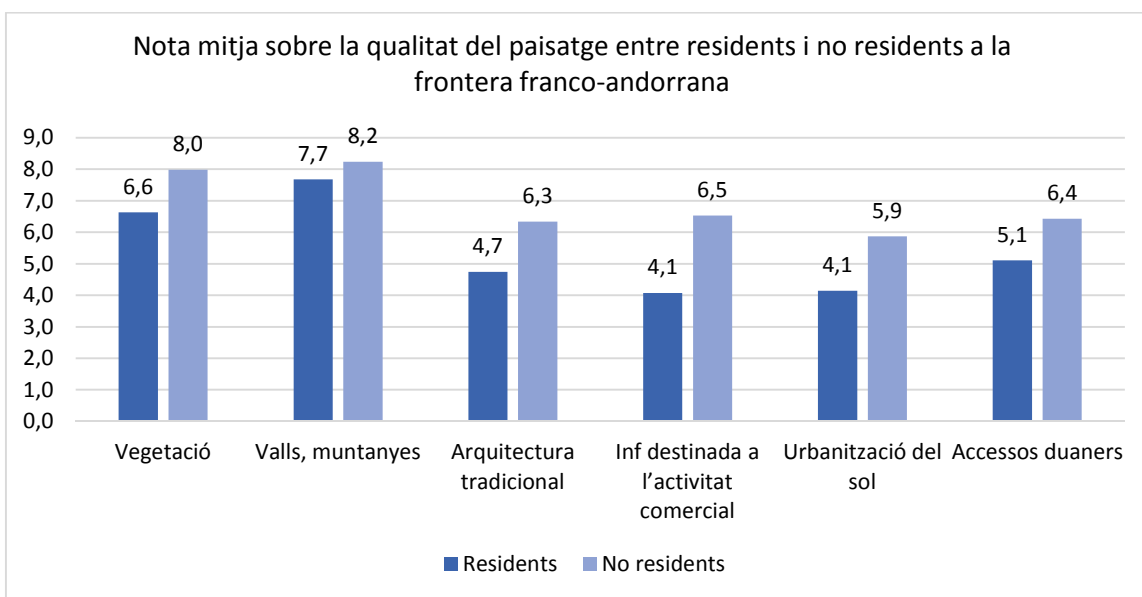
Zona fronterera franco-andorrana / hispano-andorrana

10. Dels següents elements valori la qualitat paisatgística, és a dir, la bellesa i la conservació del paisatge fronterer de la zona franco-andorrana en una escala del 0 (la valora molt malament) i al 10 (la valora molt bé).

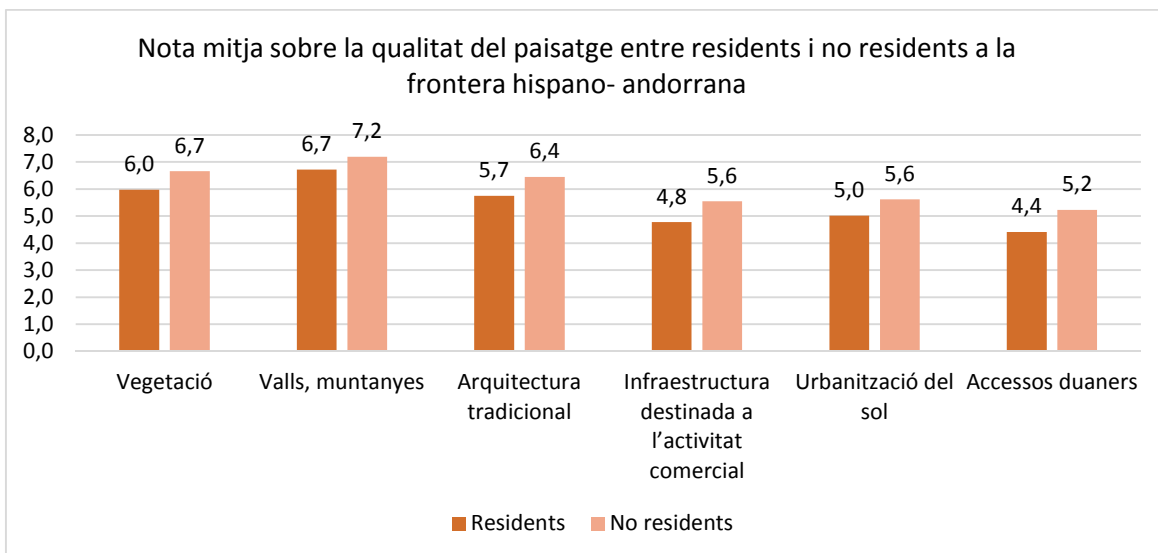
En la zona fronterera franco-andorrana s'observa que els elements naturals estan millor valorats, mentre que entre els elements antròpics com l'arquitectura tradicional (6,24 davant un 6,8) o les infraestructures destinades a l'activitat amb un 5'5 en la zona nord davant un 6,35 al sud, la percepció és menys bona que en la frontera hispano-andorrana.

11. Quan comparem les valoracions realitzades a la zona fronterera franco andorra entre residents i no residents s'observa que els residents són molt més crítics respecte als aspectes lligats a la qualitat del paisatge, sobretot amb els elements que són producte de l'activitat humana com ara l'arquitectura tradicional valorada amb un 4'8 davant un 6'3, o l'urbanització del sol amb un 4 de nota mitjana pels residents i una valoració de 6 entre els no residents.

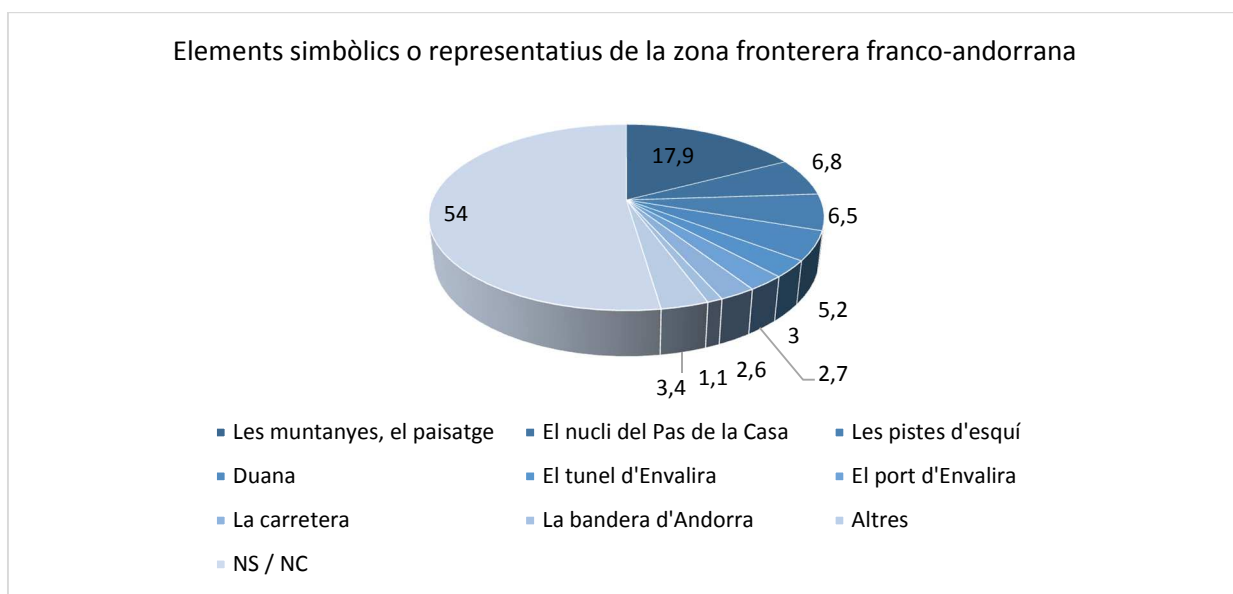
En la zona fronterera hispano-andorrana s'observa d'una banda que els residents i no residents són molts més propers en quant a la valoració mitjana dels elements. Però per altra banda els no residents semblen ser una mica més crítics i valoren més durament els elements del costat sud.

Aquests resultats permeten de subratllar les diferències de percepció de les persones que viuen i per tant estan submergides en el territori, i els qui hi venen de tant en tant.

12. Dels següents elements quins considera que són més representatius i característics del paisatge de la zona fronterera franco-andorrana i hispano-andorrana? (Escollir-ne 3 per ordre d'importància)

Franco-andorrana:

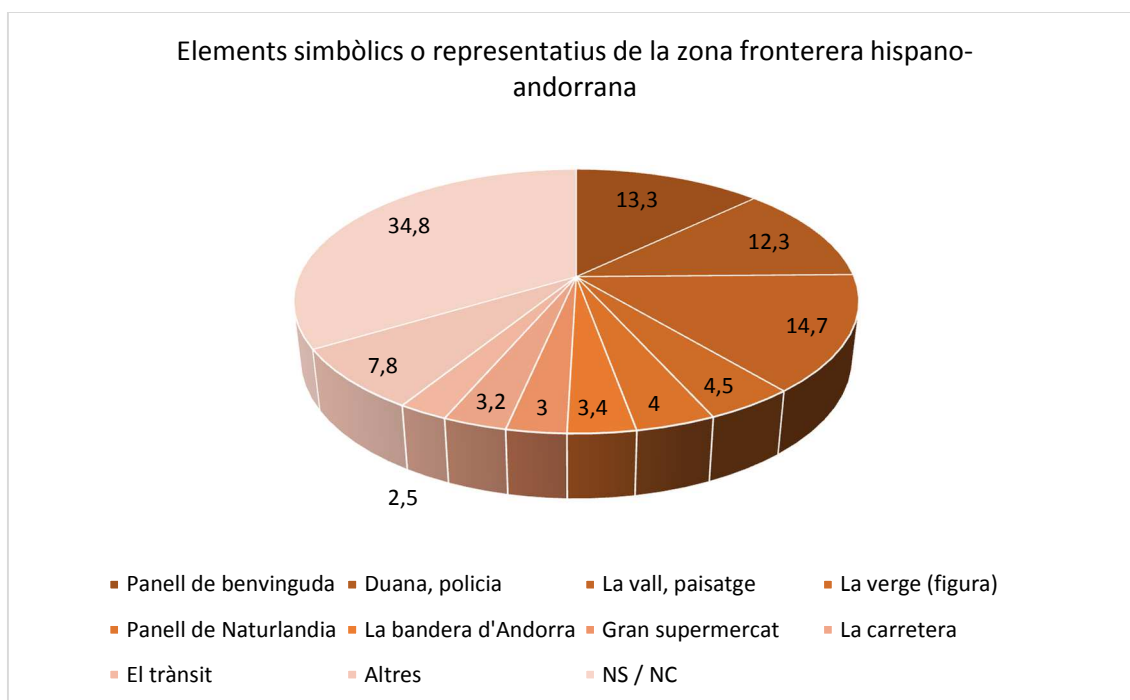

En aquesta pregunta s'observa que una mica més de la meitat dels enquestats, 54%, no responen a la pregunta. Això es podria explicar probablement perquè no en reconeixen o bé no hi ha un imaginari sobre els elements simbòlics. Tot i això, els elements identificats com a representatius en aquesta zona són les muntanyes en un 18% seguit del nucli del Pas de la Casa (7%).

Franco-andorrana, elements per ordre d'importància

	Freqüències	Percentatges
Total	132	100
Primer element simbòlic	132	
Vall, muntanyes, relleu	38	28,8
Infraestructures destinades a l'activitat comercial i econòmica (servels)	24	18,2
Trànsit, retencions	24	18,2
Duana	23	17,4
Vegetació	7	5,3
Arquitectura tradicional (bordes, pobles)	4	3,0
Art romànic, patrimoni cultural	4	3,0
Urbanització del sol, ordenament del territori	3	2,3
Estructures integrades en el medi natural	3	2,3
Rius	2	1,5
Segon element simbòlic	123	93,2
Vall, muntanyes, relleu	28	22,8
Duana	24	19,5
Trànsit, retencions	17	13,8
Infraestructures destinades a l'activitat comercial i econòmica (servels)	16	13,0
Urbanització del sol, ordenament del territori	13	10,6
Vegetació	8	6,5
Rius	6	4,9
Arquitectura tradicional (bordes, pobles)	6	4,9
Estructures integrades en el medi natural	4	3,3
Altres	1	0,8
Art romànic, patrimoni cultural	0	0,0
Tercer element simbòlic	111	84,1
Vegetació	7	6,3
Vall, muntanyes, relleu	17	15,3
Rius	8	7,2
Arquitectura tradicional (bordes, pobles)	4	3,6
Art romànic, patrimoni cultural	2	1,8
Infraestructures destinades a l'activitat comercial i econòmica (serveis)	16	14,4
Urbanització del sol, ordenament del territori	12	10,8
Estructures integrades en el medi natural	2	1,8
Duana	19	17,1
Trànsit, retencions	21	18,9
Altres	3	2,7

Hispano-andorrana

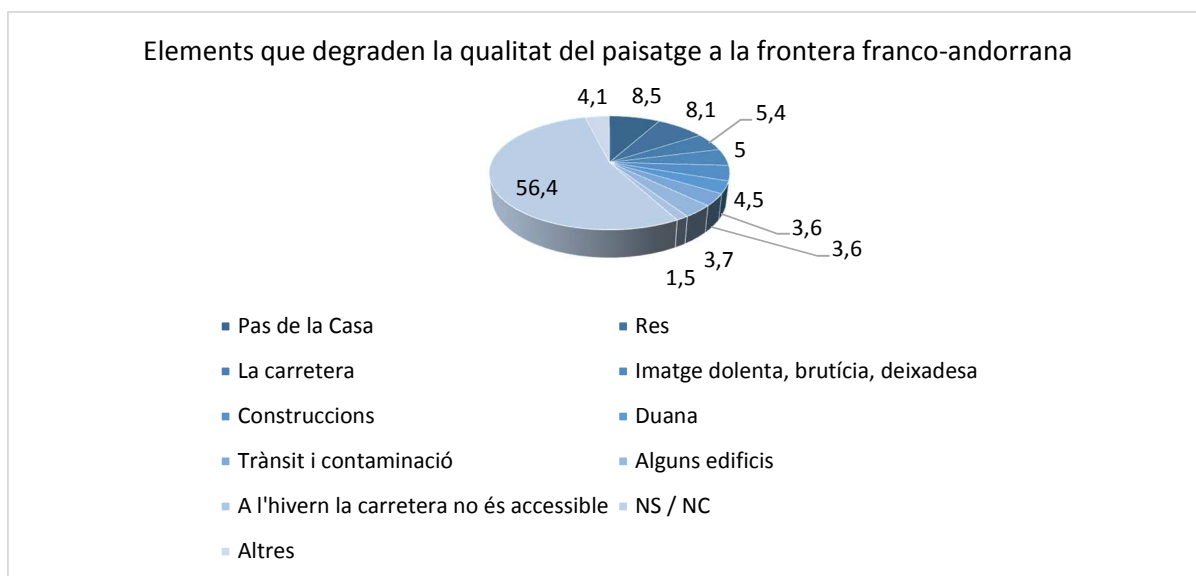
De la banda espanyola, l'absència de respostes disminueix respecte a la frontera francesa, i un 13% dels enquestats perceben com a element simbòlic el panell de benvinguda a Andorra, així com la duana.

Hispano-andorrana, elements simbòlics per ordre d'importància

	Freqüències	Percentatges
Total	148	100
Primer element simbòlic	148	100,0
Vegetació	6	4,1
Vall, muntanyes, relleu	33	22,3
Rius	6	4,1
Arquitectura tradicional (Bordes)	5	3,4
Art romànic, patrimoni cultural	1	0,7
Infraestructures destinades a l'activitat comercial i econòmica (serveis)	17	11,5
Urbanització del sol, ordenament del territori	10	6,8
Estructures integrades en el medi natural	2	1,4
Duana	42	28,4
Trànsit, retencions	26	17,6
Altres	0	0,0
Segon element simbòlic	145	98,0
Vegetació	7	4,8
Vall, muntanyes, relleu	19	13,1
Rius	13	9,0

Arquitectura tradicional (Bordes)	1	0,7
Art romànic, patrimoni cultural	5	3,4
Infraestructures destinades a l'activitat comercial i econòmica (serveis)	23	15,9
Urbanització del sol, ordenament del territori	8	5,5
Estructures integrades en el medi natural	3	2,1
Duana	23	15,9
Trànsit, retencions	43	29,7
Tercer element simbòlic	136	91,9
Vegetació	5	3,7
Vall, muntanyes, relleu	17	12,5
Rius	10	7,4
Arquitectura tradicional (Bordes)	10	7,4
Art romànic, patrimoni cultural	5	3,7
Infraestructures destinades a l'activitat comercial i econòmica (serveis)	21	15,4
Urbanització del sol, ordenament del territori	13	9,6
Estructures integrades en el medi natural	5	3,7
Duana	23	16,9
Trànsit, retencions	27	19,9

13. Dels següents elements quins considera que representen una amenaça o són elements que degraden el paisatge de la zona fronterera franco-andorrana? (Ecollir-ne 3 per ordre d'importància)

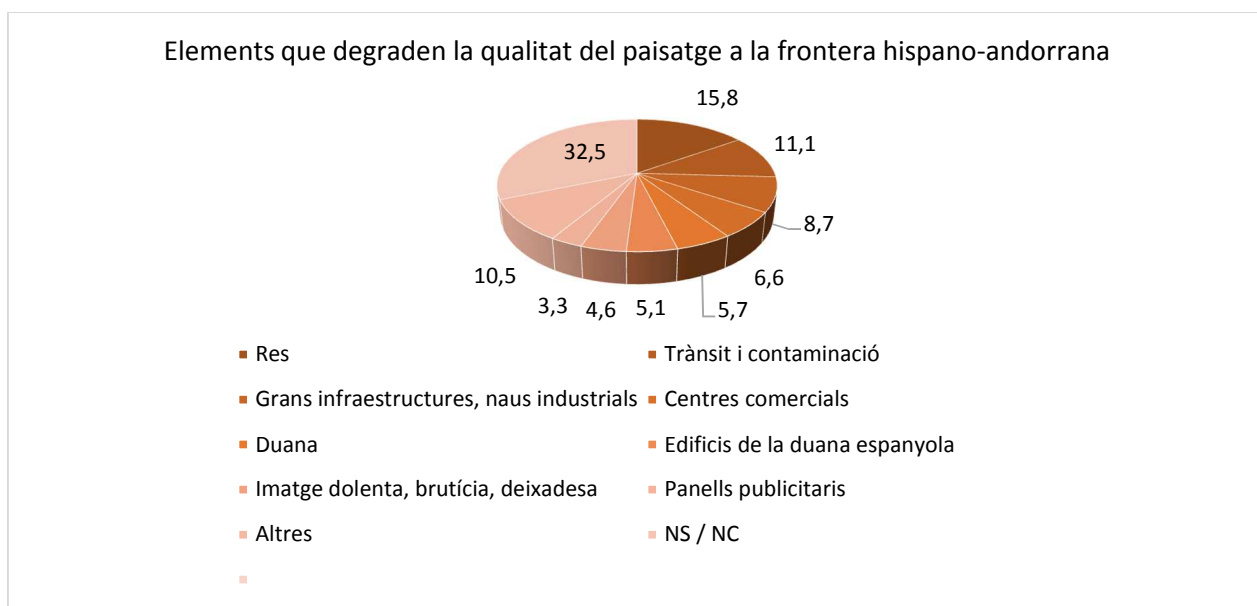
Entre els elements que degraden el paisatge a la zona fronterera franco-andorrana destaca paradoxalment el nucli del Pas de la Casa. Aquest és per alguns, un element simbòlic, i per altres un element que degrada el paisatge. La segona resposta més esmentada és res, així doncs no es destaca en grans majories cap altre element degradant.

Franco-andorrana

	Freqüències	Percentatges
Total	132	100

Primer element amenaçador	132	100,0
Desforestació	7	5,3
Activitat comercial	17	12,9
Urbanització del sol, ordenament del territori	26	19,7
Carreteres, túnels	14	10,6
Trànsit	23	17,4
Contaminació acústica	3	2,3
Contaminació lumínica	5	3,8
Pol·lució	6	4,5
Imatge dolenta, brutícia, deixadesa	31	23,5
Segon element amenaçador	122	92,4
Desforestació	9	7,4
Activitat comercial	19	15,6
Urbanització del sol, ordenament del territori	26	21,3
Carreteres, túnels	7	5,7
Trànsit	26	21,3
Contaminació acústica	3	2,5
Contaminació lumínica	4	3,3
Pol·lució	6	4,9
Imatge dolenta, brutícia, deixadesa	22	18,0
Tercer element amenaçador	107	81,1
Desforestació	7	6,5
Activitat comercial	12	11,2
Urbanització del sol, ordenament del territori	19	17,8
Carreteres, túnels	13	12,1
Trànsit	9	8,4
Contaminació acústica	3	2,8
Contaminació lumínica	8	7,5
Pol·lució	11	10,3
Imatge dolenta, brutícia, deixadesa	21	19,6
Altres	4	3,7

Hispano-andorrana

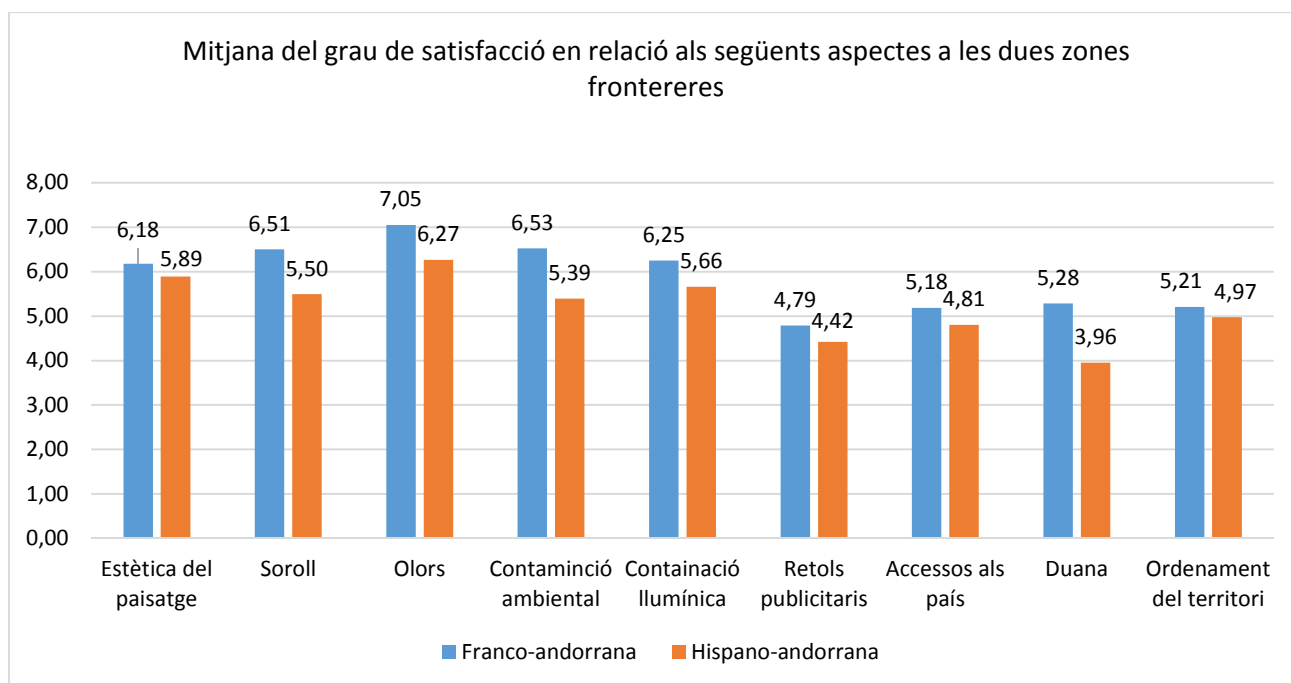

En quant a la zona hispano-andorrana, un 16% dels enquestats considera que no hi ha cap element que degrada el paisatge, i un 11% fa referència al trànsit i a la contaminació, així com un 9% que esmenta els grans infraestructures i naus industrials situades en aquest espai.

	Freqüències	Percentatges
Total	148	100
Primer element amenaçador		
Desforestació	6	4,1
Activitat comercial	21	14,2
Urbanització del sol, ordenament del territori	22	14,9
Carreteres, túnels	6	4,1
Trànsit i contaminació	62	41,9
Pol·lució	15	10,1
Imatge dolenta, brutícia, deixadesa	15	10,1
Altres	1	0,7
Segon element amenaçador	142	95,9
Desforestació	2	1,4
Activitat comercial	17	12,0
Urbanització del sol, ordenament del territori	18	12,7
Carreteres, túnels	16	11,3
Trànsit i contaminació	47	33,1
Pol·lució	24	16,9
Imatge dolenta, brutícia, deixadesa	18	12,7

Tercer element amenaçador	128	86,5
Desforestació	5	3,9
Activitat comercial	15	11,7
Urbanització del sol, ordenament del territori	14	10,9
Carreteres, túnels	17	13,3
Trànsit i contaminació	41	32
Pol·lució	20	15,6
Imatge dolenta, brutícia, deixadesa	11	8,6
Altres	5	3,9

14. Quin és el seu grau de satisfacció en relació a cada un dels següents aspectes de la zona fronterera franco-andorrana en una escala del 0 al 10 (0 és gens satisfet, i 10 molt satisfet).

En relació als aspectes valorats, es destaca que els rètols publicitaris són els que més generen insatisfacció, seguit de la Duana, però sobretot en la zona hispano-andorrana. Respecte als olors, el grau de satisfacció és bastant bo atès que se li atorga un 7 en la frontera franco-andorrana i un 6'3 a la hispano-andorrana. L'estètica del paisatge rep un grau equivalent a 6 en les dues zones. Les diferències entre residents i no residents no són gens pronunciades, i és que la tendència és molt similar.

Creuament per resident i no resident, franco-andorrana i hispano-andorrana

Freqüències % Verticals	Total	Franco-andorrana		Hispano-andorrana	
		Resident	No resident	Resident	No resident
Total	154	107	47	107	47
Estètica del paisatge					

0	4 2,6	4 3,7	0 0,0	2 1,9	0 0,0
1	1 0,6	1 0,9	0 0,0	1 0,9	0 0,0
2	11 7,1	9 8,4	2 4,3	6 5,6	2 4,3
3	9 5,8	7 6,5	2 4,3	9 8,4	3 6,4
4	14 9,1	12 11,2	2 4,3	11 10,3	2 4,3
5	22 14,3	15 14,0	7 14,9	21 19,6	6 12,8
6	25 16,2	18 16,8	7 14,9	21 19,6	8 17,0
7	17 11,0	8 7,5	9 19,1	21 19,6	15 31,9
8	22 14,3	16 15,0	6 12,8	5 4,7	3 6,4
9	14 9,1	13 12,1	1 2,1	8 7,5	0 0,0
10	3 1,9	1 0,9	2 4,3	2 1,9	4 8,5
Ns/Nc	12 7,8	3 2,8	9 19,1	0 0,0	4 8,5
Soroll					
0	2 1,3	2 1,9	0 0,0	2 1,9	0 0,0
1	1 0,6	1 0,9	0 0,0	0 0,0	0 0,0
2	6 3,9	3 2,8	3 6,4	14 13,1	1 2,1
3	15 9,7	10 9,3	5 10,6	8 7,5	7 14,9
4	14 9,1	13 12,1	1 2,1	17 15,9	4 8,5
5	24 15,6	13 12,1	11 23,4	20 18,7	7 14,9
6	19 12,3	16 15,0	3 6,4	18 16,8	10 21,3
7	16 10,4	12 11,2	4 8,5	17 15,9	9 19,1
8	25 16,2	18 16,8	7 14,9	3 2,8	1 2,1
9	5 3,2	4 3,7	1 2,1	1 0,9	1 2,1
10	6 3,9	5 4,7	1 2,1	2 1,9	1 2,1
Ns/Nc	21 13,6	10 9,3	11 23,4	5 4,7	6 12,8
Olors					
0	3 1,9	3 2,8	0 0,0	2 1,9	0 0,0
1	1 0,6	1 0,9	0 0,0	1 0,9	0 0,0
2	3 1,9	2 1,9	1 2,1	7 6,5	1 2,1
3	5 3,2	3 2,8	2 4,3	7 6,5	3 6,4

4	13 8,4	10 9,3	3 6,4	9 8,4	4 8,5
5	21 13,6	11 10,3	10 21,3	23 21,5	7 14,9
6	20 13,0	19 17,8	1 2,1	13 12,1	7 14,9
7	14 9,1	13 12,1	1 2,1	22 20,6	8 17,0
8	32 20,8	22 20,6	10 21,3	8 7,5	5 10,6
9	11 7,1	6 5,6	5 10,6	4 3,7	2 4,3
10	8 5,2	6 5,6	2 4,3	3 2,8	0 0,0
Ns/Nc	23 14,9	11 10,3	12 25,5	8 7,5	10 21,3
Contaminació ambiental					
0	2 1,3	2 1,9	0 0,0	2 1,9	0 0,0
1	2 1,3	2 1,9	0 0,0	2 1,9	0 0,0
2	4 2,6	3 2,8	1 2,1	8 7,5	3 6,4
3	11 7,1	8 7,5	3 6,4	11 10,3	3 6,4
4	18 11,7	12 11,2	6 12,8	18 16,8	4 8,5
5	21 13,6	14 13,1	7 14,9	25 23,4	6 12,8
6	23 14,9	17 15,9	6 12,8	14 13,1	17 36,2
7	17 11,0	14 13,1	3 6,4	20 18,7	3 6,4
8	22 14,3	14 13,1	8 17,0	1 0,9	4 8,5
9	12 7,8	9 8,4	3 6,4	3 2,8	1 2,1
10	4 2,6	4 3,7	0 0,0	1 0,9	0 0,0
Ns/Nc	18 11,7	8 7,5	10 21,3	2 1,9	6 12,8
Contaminació lumínica					
0	2 1,3	2 1,9	0 0,0	0 0,0	0 0,0
1	3 1,9	3 2,8	0 0,0	2 1,9	1 2,1
2	7 4,5	5 4,7	2 4,3	8 7,5	4 8,5
3	10 6,5	8 7,5	2 4,3	12 11,2	3 6,4
4	19 12,3	15 14,0	4 8,5	17 15,9	4 8,5
5	28 18,2	17 15,9	11 23,4	21 19,6	3 6,4
6	22 14,3	14 13,1	8 17,0	17 15,9	10 21,3
7	17 11,0	13 12,1	4 8,5	13 12,1	11 23,4

8	16 10,4	13 12,1	3 6,4	8 7,5	2 4,3
9	5 3,2	4 3,7	1 2,1	5 4,7	1 2,1
10	7 4,5	6 5,6	1 2,1	1 0,9	0 0,0
Ns/Nc	18 11,7	7 6,5	11 23,4	3 2,8	8 17,0
Rètols publicitaris					
0	10 6,5	9 8,4	1 2,1	11 10,3	3 6,4
1	12 7,8	8 7,5	4 8,5	7 6,5	2 4,3
2	18 11,7	16 15,0	2 4,3	12 11,2	4 8,5
3	24 15,6	18 16,8	6 12,8	11 10,3	4 8,5
4	15 9,7	11 10,3	4 8,5	16 15,0	7 14,9
5	27 17,5	18 16,8	9 19,1	17 15,9	13 27,7
6	12 7,8	8 7,5	4 8,5	15 14,0	5 10,6
7	11 7,1	9 8,4	2 4,3	8 7,5	2 4,3
8	3 1,9	2 1,9	1 2,1	6 5,6	1 2,1
9	3 1,9	1 0,9	2 4,3	1 0,9	0 0,0
10	2 1,3	1 0,9	1 2,1	2 1,9	1 2,1
Ns/Nc	17 11,0	6 5,6	11 23,4	1 0,9	5 10,6
Accés al país					
0	7 4,5	7 6,5	0 0,0	7 6,5	2 4,3
1	6 3,9	6 5,6	0 0,0	5 4,7	3 6,4
2	12 7,8	7 6,5	5 10,6	12 11,2	2 4,3
3	22 14,3	18 16,8	4 8,5	21 19,6	2 4,3
4	19 12,3	15 14,0	4 8,5	9 8,4	4 8,5
5	28 18,2	18 16,8	10 21,3	14 13,1	10 21,3
6	14 9,1	9 8,4	5 10,6	12 11,2	10 21,3
7	17 11,0	13 12,1	4 8,5	11 10,3	7 14,9
8	10 6,5	8 7,5	2 4,3	10 9,3	2 4,3
9	3 1,9	3 2,8	0 0,0	4 3,7	1 2,1
10	3 1,9	1 0,9	2 4,3	2 1,9	0 0,0
Ns/Nc	13 8,4	2 1,9	11 23,4	0 0,0	4 8,5

Estètica de la duana					
0	4	2	2	8	6
	2,6	1,9	4,3	7,5	12,8
1	8	8	0	10	1
	5,2	7,5	0,0	9,3	2,1
2	16	12	4	22	5
	10,4	11,2	8,5	20,6	10,6
3	10	5	5	19	3
	6,5	4,7	10,6	17,8	6,4
4	23	18	5	10	11
	14,9	16,8	10,6	9,3	23,4
5	28	17	11	11	9
	18,2	15,9	23,4	10,3	19,1
6	23	17	6	13	3
	14,9	15,9	12,8	12,1	6,4
7	11	9	2	6	2
	7,1	8,4	4,3	5,6	4,3
8	11	11	0	3	2
	7,1	10,3	0,0	2,8	4,3
9	3	3	0	2	1
	1,9	2,8	0,0	1,9	2,1
10	4	2	2	2	0
	2,6	1,9	4,3	1,9	0,0
Ns/Nc	13	3	10	1	4
	8,4	2,8	21,3	0,9	8,5
Ordenament del territori					
0	6	5	1	6	2
	3,9	4,7	2,1	5,6	4,3
1	10	8	2	2	2
	6,5	7,5	4,3	1,9	4,3
2	15	13	2	9	4
	9,7	12,1	4,3	8,4	8,5
3	17	12	5	13	2
	11,0	11,2	10,6	12,1	4,3
4	11	7	4	17	6
	7,1	6,5	8,5	15,9	12,8
5	31	24	7	20	13
	20,1	22,4	14,9	18,7	27,7
6	26	17	9	16	7
	16,9	15,9	19,1	15,0	14,9
7	15	12	3	14	3
	9,7	11,2	6,4	13,1	6,4
8	5	3	2	2	2
	3,2	2,8	4,3	1,9	4,3
9	2	0	2	3	1
	1,3	0,0	4,3	2,8	2,1
10	1	1	0	1	0
	0,6	0,9	0,0	0,9	0,0
Ns/Nc	15	5	10	4	5
	9,7	4,7	21,3	3,7	10,6

Dades sociodemogràfiques

Entre els enquestats es destaquen un 55% d'homes davant un 45% de dones. Gairebé la meitat dels que han contestat tenen entre 25 i 39 anys, seguit dels de 40 a 54 anys. La nacionalitat més representada ha estat l'andorrana en un 52% dels casos, seguit d'un 41% de persones amb nacionalitat espanyola. Pel que fa a la situació laboral, un 34% és assalariat del sector públic, un 27% del sector privat, un 23% és treballador/a per compte propi, i un 11% és estudiant. Una ampla majoria dels enquestats, un 80%, han assolit un nivell d'estudis universitaris, seguit d'un 13% amb estudis d'ensenyament secundari superior.

15. Sexe

	Freqüències	Percentatges
Total	154	100
Home	85	55,2
Dona	69	44,8

16. Edat

	Freqüències	Percentatges
Total	154	100
De 18 a 24 anys	17	11,0
De 25 a 39 anys	73	47,4
De 40 a 54 anys	40	26,0
Més de 55 anys	24	15,6

17. Nacionalitat

	Freqüències	Percentatges
Total	154	100
Andorrana	80	51,9
Espanyola	63	40,9
Francesa	5	3,2
Portuguesa	2	1,3
Altres	4	2,6

Altres

	Freqüències	Percentatges
Total	4	100
Txeca	2	50,0
Belga	1	25,0
Italiana	1	25,0

18. Situació laboral actual?

	Freqüències	Percentatges
Total	154	100

Assalariat/ada del sector públic	52	33,8
Assalariat/ada del sector privat	42	27,3
Treballador/a per compte propi (professió lliberal, empresari/ària, autònom/a)	35	22,7
Estudiant	17	11,0
Tasques de la llar	1	0,6
Jubilat/ada	6	3,9
Aturat/ada	1	0,6

19. Nivell d'estudis acabat

	Frequències	Percentatges
Total	154	100
Sense estudis	0	0,0
Estudis primaris no acabats	0	0,0
Ensenyament primari o secundari bàsic (EGB, ESO, 3ème, FP1, CFGM)	11	7,1
Ensenyament secundari superior (Batxillerat, COU, BAC, FP2, CFGS)	20	13,0
Estudis universitaris	123	79,9

Conclusions

Estudiar la qüestió del paisatge és una tasca difícil atès que s'han de tenir en compte una gran diversitat de factors, i anar més enllà de la qüestió purament estètica i arquitectònica. S'ha de desenvolupar una tasca transversal tot integrant l'àmbit social que és de suma importància, ja que al cap i a la fi és el que condiciona la percepció del paisatge.

Aquest primer anàlisi ens ha permès obtenir una fotografia de l'estat actual de la percepció de les zones frontereres, i extreure'n una sèrie de conclusions que giren principalment al voltant de la manca de consciència i d'un imaginari social sobre l'espai fronterer. Per altra banda això pot servir com a precedent per tal de desenvolupar i fomentar les zones frontereres com un espai social, d'intercanvi i d'integració.

Al llarg de l'anàlisi d'aquests resultats, s'ha destacat d'una banda com varien les freqüències de desplaçament entre una zona fronterera i l'altra. I és que els intercanvis que es donen a la frontera franco-andorrana estan condicionats per factors com l'orografia del territori, en que dependent de l'època de l'any esdevé menys accessible el pas per la frontera, així com la composició demogràfica del Principat, on el col·lectiu espanyol supera en escreix el francès, fet que marca un lligam familiar més important cap al sud.

Per altra banda, s'observa que els elements simbòlics a la zona fronterera franco-andorrana són elements que s'associen principalment a la natura, com ara les muntanyes i el paisatge. En canvi a la zona hispano-andorrana es fa més aviat referència a elements antròpics, més concretament al cartell de benvinguda al Principat. En quant als elements degradants, a la zona del nord s'esmenta el nucli del Pas de la Casa, i de manera contrària a la zona del sud no s'identifiquen elements degradadors.

Finalment podem concloure, que per una part dels enquestats residents es fa difícil identificar elements simbòlics a les zones frontereres. Una hipòtesis podria ser que els residents no tenen consciència de l'espai fronterer, sent un espai reduït en distància, que per tant, per aquests no es quelcom d'identitari. És per això que no reconeixen elements característics de la zona fronterera. Es tracta simplement d'un lloc de pas. Fet que possiblement es degui a una manca de conscienciació i de reconeixement de l'espai fronterer, ja que el país és petit i la tendència a entrar i sortir del territori està completament normalitzada i integrada.